

Náhrada škody pozůstalým po státním zástupci se vrací před obecné soudy. Nárok byl totiž neústavně zamítnut bez věcného posouzení

7.5.2024 - | Ústavní soud ČR

Stěžovatelky jsou vdovou a dcerami po zemřelém státním zástupci. Ten byl pravomocně uznán vinným ze spáchání přečinu nebezpečného vyhrožování, čímž zanikla jeho funkce. Následně však Nejvyšší soud odsuzující rozsudek zrušil.

Státní zástupce se tak ocitl v nejistotě ohledně toho, zda se zrušením odsuzujícího rozsudku obnovuje jeho funkce státního zástupce. Zažádal proto Ministerstvo spravedlnosti o určení, zda byla jeho funkce obnovena. Ministerstvo odpovědělo tak, že se mu funkce státního zástupce neobnovuje, a proto se státní zástupce domáhal náhrady škody po státu podle zákona o odpovědnosti státu za škodu. Obvodní soud přiznal státnímu zástupci náhradu škody ve výši 351 306,86 Kč, avšak zamítl žalobu na náhradu škody z titulu ušlého zisku. Městský soud poté rozhodoval o odvolání, přitom v průběhu odvolacího řízení státní zástupce zemřel. Od té doby se za něj odškodnění domáhají stěžovatelky.

Městský soud následně zrušil výrok týkající se náhrady nemajetkové újmy. Pro řízení před Ústavním soudem je však podstatné, že potvrdil výrok obvodního soudu, kterým zamítl náhradu ušlého zisku. Učinil tak s odlišným odůvodněním než obvodní soud: Městský soud upozornil na to, že v mezidobí byl vydán rozsudek Nejvyššího soudu, ze kterého analogicky plyne, že zrušením odsuzujícího rozsudku se funkce státního zástupce obnovuje. Přesto však městský soud žalobě na odškodnění ušlého zisku nevyhověl. Uvedl totiž, že bylo na státním zástupci, aby se domáhal své funkce a doplacení platu, což prý neučinil. Nejvyšší soud následně odmítl dovolání stěžovatelek jako nepřijatelné. Stěžovatelky se proto obrátily na Ústavní soud. Obecné soudy podle nich postupovaly tak, že jim odeprýly právo na řádné projednání jejich nároku.

Čtvrtý senát Ústavního soudu (soudce zpravodaj Jan Wintr) ústavní stížnosti vyhověl a zrušil usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. srpna 2022 č. j. 30 Cdo 1045/2022-606 a výrok I rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. července 2021 č. j. 21 Co 198/2018-559 v rozsahu potvrzení výroku VII rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 6. prosince 2017 č. j. 20 C 146/2016-422. Rozhodnutími bylo porušeno právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Podle Ústavního soudu byl nárok stěžovatelek neústavním způsobem zamítnut bez věcného posouzení. Městský soud jako soud odvolací nárok na ušlý zisk zamítl s tím, že jej bylo třeba žalovat od počátku jinak, a to jako nárok pracovněprávní, jelikož se funkce státního zástupce obnovila zrušením odsuzujícího rozsudku. To však vyplynulo až z nového rozhodnutí Nejvyššího soudu, které původní žalobce v době podání žaloby nemohl očekávat.

Městský soud navíc uvedl, že žalobu není možné věcně projednat, jelikož neobsahuje všechny rozhodné skutečnosti. Avšak dle hodnocení Ústavního soudu, pokud vůbec existovaly nějaké skutečnosti, které bylo třeba tvrzeními doplnit, ty vyplývaly z odlišného právního hodnocení, učiněného městským soudem na základě průlomového rozhodnutí Nejvyššího soudu. O odlišném

náhledu na případ navíc měl soud stěžovatelky poučit, respektive vyzvat k doplnění rozhodných skutečností. Tím, že tak neučinil, porušil právo stěžovatelek na věcné projednání jejich nároku ve smyslu čl. 36 Listiny.

Navíc, právní předchůdce stěžovatelek (zesnulý) se před podáním žaloby aktivně snažil vyjasnit své právní postavení a fakticky se domáhal funkce státního zástupce. Státní orgány ho utvrdily v jím zvolené procesní cestě.

Městský soud přitom v odůvodnění napadeného rozhodnutí sám uvedl, že odlišnost právního posouzení nároku vyplývá z průlomového rozhodnutí Nejvyššího soudu, které bylo vydáno až po rozhodnutí nalézacího soudu. Na základě tohoto průlomového rozhodnutí dospěl městský soud k závěru, že bylo na právním předchůdci stěžovatelek, aby se na státu od počátku domáhal výkonu své funkce a doplacení platu. Až poté by prý mohl žalovat z titulu odškodňovacího.

Městský soud však zcela opomenul, že státní zástupce se své funkce před státními orgány fakticky domáhal (domáhal se určení, zda se jeho funkce obnovila). Městský soud dále nepoučil stěžovatelky ve smyslu § 118a odst. 2 o. s. ř., přestože odlišnost skutkových tvrzení, které by stěžovatelky musely doplnit, plynula z odlišného právního posouzení, ačkoliv je stěžovatelky nemohly rozumně předpokládat. Navíc se soud vůbec nezabýval tím, zda žalobní nárok není možné posoudit již na podkladu tvrzení uvedených v žalobě, aniž by vůbec bylo třeba některé skutečnosti doplňovat.

Ústavní soud se v nálezu nevyjadřuje k samotnému nároku na ušlý zisk. Po zásahu Ústavním soudem bude však městský soud v novém řízení povinen posuzovat nárok stěžovatelek věcně.

Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3072/22 je dostupný zde (573 KB, PDF).

<https://www.usoud.cz/aktualne/nahrada-skody-pozustalym-po-statnim-zastupci-se-vraci-pred-obecne-soudy-narok-byl-totiz-neustavne-zamitnut-bez-vecneho-posouzeni>